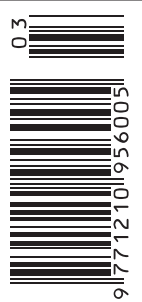

EST

3|2012

ROD ČESKÝ RÁJ

Rodinný dvojdom byl navržen v II. zóně ochrany přírody a krajiny Chráněné krajinné oblasti Český ráj. Návrh stavby vychází z principu místní lidové architektury, kdy je polovina domu kamenná a polovina dřevěná, čímž byl dům jednoznačně rozdělen na hospodářskou a obytnou část. Dalším inspiračním zdrojem byly průjezdné stodoly, které se v návrhu propály do velkých prosklených částí. Tyto průhledy vnášejí do interiéru jižní světlo a přitom ponechávají jedinečný severní výhled na les a vrcholky Krkonoše.

Rodinný dům Český ráj. ONDŘEJ BENEŠ

Sluší se dnes v „digitální době“ stavět stále ještě „klasické domy“, ctící prověřené tektonické zákonitosti? Není anachronismem neexperimentovat s formou, nezejšitovat, nepřekvapovat a neuvádět v omyl?¹ Dekonstruktivní tendence především v osmdesátých letech odvozené přejímající slovník a výkladový aparát především z francouzské filosofie² dokázaly uvolnit mimořádný tvůrčí potenciál. Stará a osvědčená modernistická klišé byla nejprve koncem šedesátých let uzavřena, nahrazena postmoderním tápáním, umožňujícím ale subjektivní výběr kritérií tvorby dle naturelu tvůrce. Vzpomeňme v této souvislosti Pleskotovo vyzdvižení postmoderny a jejím prostřednictvím otevřené možnosti výběru. U Pleskotsa nalezneme preferenci „kontextu“, „sociálního aspektu“, „místa“³. Co lze v této souvislosti tvrdit o tvorbě Jana Stempela (ateliéru S&T)?

Jeho domy (ať už administrativní navrhované především v ateliéru ADNS), nebo nyní nejvíce individuální bydlení, mají vždy jednoznačnou, čistou a přesnou vnitřní strukturu – navrženou „na milimetr“. Exteriér je složitější – administrativní domy ctí funkcionalistické tvarosloví, se kterým dále – a nesamoučelně – pracují. Co lze říci ale o jeho (jejich) rodinných domech? Zdaleka to nejsou běžné „krabice“, „boxy se sedlovou střechou“. Co je u všech domů jednoznačně patrné je úcta a respekt

Rodinný dům v Českém ráji

Family house in Český Raj

Místo Location: Český ráj

Architekt Architect: Stempel & Tesar architekti – Ján Stempel, Jan Tesar

Klient Client: Soukromá osoba private

Projekt a výstavba Design and construction time: 2010/12

Pozemek Site: 2715 m²

Zastavěná plocha Built-up area: 189 m²

Užitná plocha Living space: 198 m²

Celkový objem Total volume: 1200 m³

Foto: Jan Tesar

This family double house is located in the second zone of the Chráněná krajinná oblast Český ráj (The protected Landscape of Bohemian Paradise). The design is based on the principle of local vernacular architecture, when one half of a house is from stone and the second from wood. In this way houses used to be clearly divided into a farm and a living space. Also passable barns featured an inspiration source, a fact which the large glazed parts express. These vistas bring south light into the interior, and they provide a unique north view of a forest and the Krkonoše peaks.

Family house in Český ráj **ONDŘEJ BENEŠ**

Is it suitable to still build “classic houses” respecting proven tectonic patterns? Isn’t it an anachronism not to experiment with a form, not to make insecure, not to surprise, and not to mislead? Deconstructive tendencies, derived, taking over the vocabulary and the interpretative apparatus mainly from French philosophy, could release an outstanding creative potential especially in the 1980s. The old and experienced cliché of Modernism was first closed and replaced by postmodern fumbling that allows a subjective choice of creative criteria according to the author’s nature in the late 1960s. Remember Pleskot’s accentuation of Postmodernism and its openness to the freedom of choice. Pleskot preferred a “context” a “social aspect” and a “place”. What could one say about the work by Jano Stempel (SGT Atelier) in this regard?

His buildings (either for offices – designed in ADNS Atelier – or now most often for individual dwelling) have always had an unambiguous, clear and accurate internal organization designed “to the millimetre”. Exteriors are more complicated: office buildings respect the morphology of Functionalism, with which they continue to operate but without an end in itself. What could be said about Stempel’s family houses? They are far from usual “boxes” with a gabled roof. The respect and esteem to the place are clearly evident. This respect though is not so programmatic that everything else

k místu. Tento respekt však není programový, aby se mu monotematicky podřizovalo všechno ostatní. Nejvíce je tu cítit ono „jemné vyvažování“, cit, který autorovi neumožní sklouznout k nějakým předem odhadnutelným klišé. Cit, který je však v adekvátních místech podepřen mnohdy až brutalistním výrazem.

Musíme dodat, že neustálé ohledávání, jestli dům není příliš velký můžeme vnímat i jako ekologický apel – ve skrytu duše autor předpokládá, že se stejným způsobem budou chovat i ostatní – smysluplnost jeho tvůrčího uvažování je optimistická.

Představovaný rodinný dům vyjadřuje to nejlepší co jsem z atelieru S&T viděl. V tomto případě nejde jen o uměrně velkou a racionálně uspořádanou „stodolu“. Součástí návrhu byla nejen kvalifikovaná rozvaha o místě, materiálech, funkcích, ale i o požadavcích dnešních i zítřejších uživatelů. Přestože jsou tu pro tuto kancelář typické výrazové prostředky jako:

„průjezdnost“, štíhlá proporce půdorysu umožňující přímé osvětlení a větrání všech pomocných místností, dispoziční skladba obsahující propojený obytný prostor s kuchyní, jídelnou a obytným koutem v kontrastu s uzavřenou individuální (ložnicovou) částí – to vše propojeno minimalizovanými komunikacemi, je tu ještě něco více – tato struktura se důsledně rozvíjí od centrální vstupní kamenné části domu. Vnitřní struktura s adekvátně drobnější velikostí oken je tu ještě zdůrazněna sepetím s kamenem dlážděnou přístupovou cestou – se zemí – která tu v obydlí nachází svůj cíl.

Až po vstupu do domu se počíná rozvíjet prostorový koncept který je zpětně navenek jasně vyjádřen dřevěným obkladem a velkorysími prosklenými plochami (vnitřními lodžemi). Abychom pak nepropadli do přílišné vulgarizace takto pojatého konceptu, jsou štíty opět „ukázněny“ drobnějším měřítkem otvorů.

O tom, že se autoři nedají udolat konceptem, který si sami zvolili svědčí pak velké okno v suterénu – do relaxačního centra. Kdybychom totiž nabyli přesvědčení, že domu „rozumíme“ vrátíme se tímto řešením zpět do neustále se tážajícího procesu tvorby, umožňujícího další „organické“ řešení – mimo prvoplánovou logiku uchopení. Daleko spíše by tomuto způsobu tvorby odpovídaly fraktální principy o kterých se v poslední době mluví především u F. L. Wrighta s jeho adorací přírody⁴ – principy které jsou velice obtížně intelektualizovatelné, ale přes svou „definitivnost“ otevřené, přirozené a odpovídající tomu, co v přírodě vnímáme jako nanejvýše inspirativní.

Oklikou se nakonec dostaneme zpět k požadavku na „fluidní“, digitální „jiné“ – jak by na sebe jednou z tváří dnešek rád upozornil prostřednictvím začínajících architektů. V tom případě bychom ale museli do počáteční prostorové mřížky vložit požadavek na exhibici vlastní expanzivnímu, opanovávajícímu, technikou a odosobněným diktovanému – domnívám se však, že i přes možné začlenění do palety elementů se kterými architekt pracuje by vše nakonec stejně překrylo autorovo autentické vnímání reality jako takové, do níž podobné exhibice prostě nepatří.

Poznámky:

1 více viz: O. Beneš, O. Ševčík: Architektura: Devadesátá léta a první desetiletí 21. století. In: *Architektura&Urbanismus*, XLV, 2011, č. 3-4, str. 104-135

2 Za všechny jmenujme alespoň Jacquese Derridu.

3 I když ten mluví zároveň o: „nedokonalosti formy“, „neortodoxní kontextualnosti“, „nedotaženosti“. Více viz. rozhovor Josefa Plesketa s Matějem Šišolákem a Jiřím Horským: In: *Architekt* 12/2002 str. 42-44.

4 viz. Dorothea a Georg Franckovy: *Architektonische Qualitat*, Mnichov, Carl Hanusse Verlag 2008, str. 30

monothematic would conform to it. A gentle “balancing” could be felt here, a sense that does not allow the author to slide into some clichés predicted in advance. This sense, however, is often supported with an almost Brutalism expression in certain points.

Additionally, we can take a permanent examination if the house is not too big as an ecological accent; the author assumes secretly that the other will behave the same way. The meaningfulness of his thoughts is optimistic.

The presented house is the best by the office S&T I have ever seen. In this case, it is not just a moderately large and reasonably organized “barn”. A competent deliberation about the place, context, materials, and functions was a part of the design; and about today’s and tomorrow’s users’ requirements. We have here a typical means of expression used by this office: “passability”, slim plan proportions allowing direct lighting and airing of all service rooms, a lay-out containing a living space connected to a kitchen, dining area and relaxing area in contrary to the closed individual (bedrooms) part, this is all interconnected by minimized corridors, however, we have here still something more: this structure develops thoroughly from the central entrance stone part of the house. The inner structure with adequate smaller windows is here emphasised

through its close relationship with the stone paved access path – with earth, actually – that finds here, in the dwelling, its goal.

Only after entering the house, the space concept starts to develop; and on the rebound, the concept is externally clearly expressed by timber cladding and generous glazed areas (inner loggias). Not to fall into too much vulgarization of the thus conceived concept, the gables are again “disciplined” through the smaller measure of the openings. A great window in the basement (into the relaxation centre) shows that the authors do not overbear themselves by the chosen concept. If we become convinced that we “understand” the house, this solution carries us back into permanently querying the creation process, which allows another “organic” solution – a solution out of the superficial logic of comprehension. The principles of fractal correspond to this way of creation far more, the principles of which is talked now mainly in relation to the work by F. L. Wright, to his adoration of nature, the principles that can be with great difficulty intellectualized but that are open despite its “finality”, natural and appropriate to what we perceive as the most inspiring in nature.

Eventually, we come back to the requirement of “fluid”, “digital”, “other” – as today would like to draw attention to it through beginning architects. Thinking like this, we would have to insert into the starting space grid a demand of the display inherent to the expansive, the overpowering, the dictating by the technique and depersonalization. I think, however, that in spite of the stated possible integration into the palette of elements, with which the architect works, everything would anyhow be overlaid by the author’s authentic perception of the reality as such, to which similar exhibitions just do not befit.

